

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 297/2022-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného LAWCORP, s. r. o., Štúrova 11, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Žilina č. k. 43PEXre/10/2018-407 z 3. februára 2022 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 3. mája 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením okresného súdu v konaní o overení pravdivosti a úplnosti údajov o konečnom užívateľovi výhod zapísaných v registri partnerov verejného sektora (ďalej len „register“), ktoré navrhuje zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

II.

2. Sťažovateľ bol podľa zákona č. 315/2016 Z. z. o registri partnerov verejného sektora a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o registri partnerov“) zapísaný v registri od 26. júla 2017. Odo dňa zápisu do 17. septembra 2019 bol ako jeho konečný užívateľ výhod zapísaný [REDACTED], podpredseda predstavenstva (ďalej len „konečný užívateľ výhod“). Jediným akcionárom bola [REDACTED] so sídlom v [REDACTED] (ďalej len „jediný akcionár“), ktorá držala všetky akcie sťažovateľa v prospech konečného užívateľa výhod.

3. Na podnet okresný súd 9. mája 2018 začal konanie o overenie pravdivosti a úplnosti údajov o tomto konečnom užívateľovi výhod. Okresný súd zistil, že sťažovateľ mal pôvodne viacerých akcionárov a že ich podiely na základnom imaní nezodpovedali podielom na hlasovacích právach. Akcionári s najvyššími podielmi na základnom imaní mali najmenšie podiely na hlasovacích právach a naopak. Nepovažoval za preukázané, kedy a za akých podmienok jediný akcionár nadobudol vlastnícke právo ku všetkým akciám sťažovateľa, a ani to, kto bol majiteľom ním emitovaných dlhopisov v nominálnej hodnote 135 000 000 eur. Po predaji týchto dlhopisov sťažovateľ poskytol bývalým akcionárom vrátane jediného akcionára finančné prostriedky z titulu zmlúv o pôžičkách v objeme niekoľko miliónov eur. Potom jediný akcionár rozhodol o znížení základného imania v rozsahu približnom výške požičaných finančných prostriedkov, prevzal na seba záväzky bývalých akcionárov vrátiť požičané finančné prostriedky a následne započítal vzájomné pohľadávky. Tým došlo k odčerpaniu sťažovateľových finančných prostriedkov približne 120 745 031 eur v prospech jediného a bývalých akcionárov bez toho, aby bolo preukázané, aké osoby stáli za týmito subjektmi. V orgánoch sťažovateľa sa vyskytovali osoby, ktoré sú spájané s finančnou skupinou [REDACTED] a ktoré sa opakovane vyskytovali v orgánoch spoločností s nimi spájaných, čo okresný súd vyhodnotil ako podozrenie, že osoby, ktoré mohli mať faktický rozhodujúci vplyv na sťažovateľa alebo prospech z jeho podnikania, ho mohli prostredníctvom priamej alebo nepriamej účasti v jeho orgánoch riadiť a kontrolovať.

4. Taktiež ako vzbudzujúcu pochybnosť vyhodnotil okolnosť, že konečný užívateľ výhod vykonával funkciu člena predstavenstva sťažovateľa od 15. februára 2013 do 31. marca 2018 a k zmene jediného akcionára došlo až 19. júla 2019, hoci sťažovateľ tvrdil, že jeho účasť v riadiacom orgáne má základ vo vlastníckom vzťahu k akciám. Nepovažoval za preukázané, že by konečnému užívateľovi výhod z titulu jeho vlastníckeho vzťahu ku všetkým akciám sťažovateľa plynuli akékoľvek ďalšie benefity okrem pravidelného mesačného príjmu, ktorý vzhľadom na celkový majetok a hospodársky vplyv sťažovateľa nebol nadpriemerný.

5. V priebehu konania došlo k zmene jediného akcionára, avšak sťažovateľ žiadnym spôsobom nezrejmlil okolnosti prevodu akcií, t. j. či a aká bola výška odplaty za nadobudnutie akcií a komu bola táto odplata vyplatená. Okresný súd poukázal aj na to, že jediný akcionár jediného akcionára je profesionálnou správcovskou spoločnosťou a ako cyperská schránková spoločnosť je súčasťou vlastníckych štruktúr viacerých slovenských obchodných spoločností, čo samo osebe vzbudzuje pochybnosť o skutočnom konečnom užívateľovi výhod sťažovateľa.

6. Podľa okresného súdu tieto skutočnosti vo vzájomných súvislostiach vedú k dôvodným pochybnostiam o pravdivosti a úplnosti údajov o konečnom užívateľovi výhod zapísanom v registri. Vychádzal z toho, že pochybnosť o pravdivosti a úplnosti zapísaných údajov musí byť dôvodná a rozumná, a ak aj napriek vykonanému dokazovaniu ostanú pochybnosti o ich správnosti a úplnosti, treba ich vyhodnotiť v neprospech partnera verejného sektora. Podľa okresného súdu sťažovateľ dostatočne presvedčivo nevyvrátil pochybnosti o tom, že len zapísaný konečný užívateľ výhod ho fakticky ovláda a že neexistujú žiadne ďalšie osoby, ktoré sa podieľajú na jeho riadení a hospodárskom prospechu. Preto podľa § 12 ods. 7 zákona o registri partnerov rozhodol o výmaze sťažovateľa z registra, keďže sťažovateľ neuniesol dôkazné bremeno týkajúce sa správnosti a úplnosti zapísaných údajov a hodnoverne nevysvetlil zistené pochybnosti.

III.

7. Sťažovateľ namieta porušenie procesných predpisov, keď okresný súd nepostupoval v súlade s Civilným mimosporovým poriadkom, hoci podľa § 16 ods. 5 zákona o registri partnerov sa na konanie o overenie pravdivosti a úplnosti zapísaných údajov primerane tieto ustanovenia použijú. Pojednávanie konané 30. júla 2019 bolo odročené na neurčito, v dôsledku čoho sťažovateľ legitímne očakával nariadenie ďalšieho pojednávania, na ktorom by bolo možné vypočúť konečného užívateľa výhod, výpoveď ktorého bola pre rozhodnutie vo veci kľúčová. Znemožnením vykonania tohto dôkazu tým, že okresný súd pojednávanie už nenariadil, došlo k porušeniu jeho základných práv.

8. Okresnému súdu vytýka, že vykonával dokazovanie dožiadaniami na tretie inštitúcie, tak pred pojednávaním, ako aj po ňom, no s výsledkami dokazovania ho ako účastníka konania neoboznámil a uznesením nevyhlásil dokazovanie za skončené. Sťažovateľ tak nemal možnosť oboznámiť sa s rozsahom a výsledkami dokazovania, nemohol uplatňovať procesné návrhy a nemal vedomosť o tom, že dokazovanie bolo ukončené.

9. Okresný súd si svojvoľne vyložil ustanovenia novely zákona o registri partnerov č. 241/2019 Z. z. (ďalej len „novela zákona o registri partnerov“), ktorá nadobudla účinnosť počas konania a aplikoval ich spätne, čím porušil zákaz retroaktivity. Postupoval v rozpore s touto novelou, podľa ktorej sa staré konania majú dokončiť podľa noriem účinných do 31. augusta 2019. Podľa sťažovateľa nemal objasňovať stav zapísaný ku dňu začatia konania, pretože v tom čase takáto norma neplatila, ale stav platný ku dňu rozhodnutia vo veci. Nedokonalosť právnych noriem a ich zmeny nesmú byť na jeho ťarchu. Bez ďalšieho vytýka odôvodneniu napadnutého uznesenia zmätočnosť a rozpor so zákonom, pretože nespĺňa ani zákonné požiadavky. Sťažovateľ namieta aj neprimeranú dĺžku konania, a to v súvislosti s niekoľkými zmenami v osobe zákonného sudcu.

IV.

10. Ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou (III. ÚS 391/09). Ústavný súd preskúmava len to, či zákony neboli vyložené spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitrárny) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08). Ústavný súd za protiústavné považuje tie rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). Rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 88/07). Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva rozhodnutie vnútroštátneho súdu možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša spravodlivosť konania, iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe vnútroštátneho súdu, dôsledkom čoho došlo k odopretiu spravodlivosti (Moreira Ferreira, bod 85; Navalnyy a Ofitserov proti Rusku z 23. 2. 2016, sťažnosti č. 46632/13 a č. 28671/14, bod 119).

11. Sťažovateľ v dôsledku nedostatku akýchkoľvek opravných prostriedkov v systéme všeobecného súdnictva spochybňuje najmä právnu stránku namietaného uznesenia v očakávaní jeho prieskumu v rovine správnosti a zákonnosti podľa zákona o registri partnerov. Namietaným uznesením sa v konaní o ústavnej sťažnosti možno zaoberať len v rovine základných práv sťažovateľa, teda v rovine toho, či namietané uznesenie, resp. postup okresného súdu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, nevychádza z takého výkladu základu, ktorý by bol svojvoľný alebo extrémne nelogický tak, že by popieral účel zákona. Je dôležité vyhodnotiť, či okresný súd porušil procesné normy, a ak áno, či toto porušenie bolo takej intenzity, že mohli byť porušené sťažovateľove základné práva.

12. Okresný súd neporušil zákaz retroaktivity, keď na konanie aplikoval tú časť § 12 ods. 1 zákona o registri partnerov, ktorá nadobudla účinnosť až v priebehu konania. Podľa sťažovateľom citovaného prechodného ustanovenia (§ 26 ods. 1 zákona o registri partnerov) sa konania o návrhu na zápis, ktoré boli začaté a právoplatne neboli ukončené do 31. augusta 2019, dokončia podľa tohto zákona v znení účinnom do 31. augusta 2019. V danej veci však neprebiehala konanie o návrhu na zápis údajov, ale konanie o overenie správnosti a úplnosti zapísaných údajov, čo vylučuje aplikáciu prechodného ustanovenia. Okresný súd postupoval v súlade s princípom okamžitej aplikability procesných predpisov, keď pri absencii prechodného ustanovenia vzťahujúceho sa na konania o overenie správnosti a úplnosti zapísaných údajov aplikoval na toto konanie ustanovenie, ktoré nadobudlo účinnosť až počas konania.

13. Okresný súd v danej veci vôbec nemusel nariadovať pojednávanie, pretože zákon mu neukladá povinnosť v každom konaní nariadovať pojednávanie, ale len vtedy, ak to vzhľadom na okolnosti prípadu považuje za potrebné (§ 12 ods. 5 zákona o registri partnerov). Na tomto pojednávaní sa zúčastnil sťažovateľ a mal možnosť predložiť dôkazy, ktoré by boli schopné vyvrátiť pochybnosti okresného súdu. K tomu sa vyjadril okresný súd v odôvodnení napadnutého uznesenia, keď uviedol, že v súlade s princípom obráteného dôkazného bremena bolo povinnosťou sťažovateľa navrhovať dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, a nie nechávať na uvážení súdu, či sa rozhodne nejaký dôkaz vykonať. Zdôraznil, že výsluch konečného užívateľa výhod nepovažoval za potrebný, keďže tento predložil súdu po začatí konania vyhlásenie o pravdivosti zapísaných údajov, a preto bolo možné očakávať, že na týchto tvrdeniach zotrvá aj pri výsluchu. Dokonca podľa § 16 ods. 6 zákona o registri partnerov môže okresný súd vykonať výsluch osoby aj bez nariadenia pojednávania.

14. To, že sa na konanie o overení správnosti a úplnosti údajov primerane použijú ustanovenia civilných procesných kódexov, automaticky neznamená, že okresný súd musí postupovať podľa všetkých ustanovení. Je potrebné zohľadniť charakter konania v spojení so zmyslom jednotlivých procesných noriem. Zmyslom a účelom zákona o registri partnerov je odkrytie a publicita beneficentov z transakcií s verejným sektorom, ktorému je primerane prispôsobený princíp, v ktorom nie orgán verejnej moci, ale partner verejného sektora preukazuje transparentnosť svojej vlastnickej štruktúry, ktorá nemá vzbudzovať pochybnosti o tom, kto v konečnom dôsledku profituje z obchodov s verejným sektorom. Okresný súd preto postupoval ústavne udržateľne, keď na vec aplikoval tie ustanovenia, ktoré svojou povahou najviac vyhovujú účelu tohto konania.

15. Takisto nemuselo byť vyhlásené uznesenie o skončení dokazovania, pretože to má význam v sporovom konaní, v ktorom sa uplatňuje zásada zákonnej koncentrácie konania. Tam okresný súd vyhlasuje dokazovanie za skončené (v prípade, že na rozhodnutie vo veci nariaďuje pojednávanie), aby strany sporu, ako aj súd vedeli, z ktorých dôkazov a z akého stavu veci má pri rozhodnutí vychádzať. Naproti tomu v mimosporových konaniach, do ktorých patrí aj konanie o overenie správnosti a úplnosti údajov, je možné, aby boli dôkazy vykonávané a účastníkmi konania predkladané až do momentu vydania meritórneho uznesenia. Tiež je nutné zohľadniť, že v danej veci neplatí vyšetrovací princíp, a teda nebolo povinnosťou okresného súdu z vlastnej iniciatívy vykonávať dôkazy tak, aby zistil skutočný stav veci. Práve naopak, dôkazné bremeno zaťažovalo sťažovateľa, a teda bolo v jeho záujme, aby predkladal dôkazy spôsobilé odstrániť pochybnosti uvedené v podnete.

16. Okresný súd postupom v konaní neznemožnil sťažovateľovi navrhovať dôkazy a uplatňovať procesnú obranu. Aplikácia ustanovení o prostriedkoch procesnej obrany je v mimosporových konaniach z povahy veci vylúčená. Okrem toho, okresný súd poskytol sťažovateľovi možnosť vyjadriť sa k vyjadreniam oprávnenej osoby ako ďalšieho účastníka konania a oznamovateľa, po začatí konania bol podľa § 12 ods. 3 zákona o registri partnerov vyzvaný, aby uviedol skutočnosti a navrhol dôkazy, ktoré by potvrdzovali pravdivosť a úplnosť zapísaných údajov, a po nadobudnutí účinnosti novely zákona o registri partnerov bol upovedomený o zmene momentu, ku ktorému sa posudzuje skutočný stav so zapísaným, v nadväznosti na čo bol vyzvaný na podanie ďalších návrhov na vykonanie dokazovania v súdom určenej lehote. Určenie lehoty na podanie návrhov na vykonanie dokazovania bolo spôsobilé u sťažovateľa indikovať, že okresný súd má v úmysle vo veci rozhodnúť, inak by mu neurčoval lehotu a nevyzýval ho na predkladanie dôkazov.

17. K odôvodneniu napadnutého uznesenia treba uviesť, že okresný súd reagoval na všetky tvrdenia sťažovateľa tak, že sa s nimi zaoberal v rozsahu, ktorý postačuje na konštatovanie, že sťažovateľ dostal primeranú odpoveď na všetky podstatné okolnosti veci. Uznesenie okresného súdu nemožno považovať za svojvoľné či arbitrárne a predovšetkým v ňom nemožno identifikovať žiadnu okolnosť, ktorú by bolo možné charakterizovať ako zjavnú či už skutkovú alebo právnu chybu.

18. K namietaným priet'ahom v konaní je nutné uviesť, že ústavný súd je viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania. Síce sťažovateľ len veľmi okrajovo a stručne poukázal na to, že opakované zmeny v osobe zákonného sudcu mali negatívny vplyv na celkovú dĺžku konania, v návrhu na rozhodnutie o jeho ústavnej sťažnosti a ani na žiadnom inom mieste sa nedomáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorý garantuje právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. Tiež je nutné podotknúť, že už v čase podania ústavnej sťažnosti bolo konanie právoplatne skončené, čo vylučuje stav právnej neistoty sťažovateľa dôsledkom neskončeného konania. Preto, ak by aj bol prípustný ústavný prieskum vo vzťahu k namietaným priet'ahom, tento by musel byť vyhodnotený ako zjavne neopodstatnený.

19. Medzi napadnutým uznesením a postupom okresného súdu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, a obsahom označených základných práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by bolo možné dospieť k záveru o ich porušení. Preto je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom

súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. mája 2022

Peter Straka
predseda senátu